

Jerzy Kazimierz Babiak

Lwowskie sacrum

NOSTALGICZNA PODRÓŻ ŚLADAMI POLSKOŚCI I POLAKÓW

LWOWSKIE SACRUM

Nostalgiczna podróż
śladami polskości i Polaków

Jerzy Kazimierz Babiak

LWOWSKIE SACRUM

Nostalgiczna podróż
śladami polskości i Polaków

Poznań 2020

Recenzja naukowa:

ks. prof. dr hab. Piotr Steczkowski, Uniwersytet Rzeszowski

prof. dr hab. Bogdan Koszel, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Konsultacja merytoryczna:

Jurij Smirnow, Lwów

Zdjęcia: Jerzy Kazimierz Babiak

W publikacji wykorzystano również fotografie pochodzące ze zbiorów:

Marii Basza, Ihora Kotłobułatowa, Jurija Smirnowa, www.kawiarniany.pl, www.lvivcenter.org,

lwow.pl.ua, www.nac.gov.pl, uk.wikipedia.org

Publikację dofinansowano ze środków Fundacji Edukacja i Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej

© 2020 by Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM

© 2020 by Jerzy Babiak

All rights reserved

ISBN 978-83-66353-43-5 – Książka w twardej oprawie

ISBN 978-83-66353-44-2 – Książka w miękkiej oprawie

ISBN 978-83-66353-45-9 – Publikacja elektroniczna online lub do ściągnięcia

Wydanie I: Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM

www.wydawnictwo-silvarerum.eu

Poznań 2020

Redaktor prowadzący: Paulina Wiśniewska

Korekta: Marek Urbaniak, Sebastian Surendra

Projekt okładki: Studio Graficzne SILVA RERUM

Skład i łamanie: Studio StrefaDTP

*Książkę dedykuję
moim wnukom
Dobrochnie, Michalinie,
Antosiovi i Helence*

List Arcybiskupa Mieczysława Mokrzyckiego Metropolity Lwowskiego	11
Słowo wstępne	13
Wprowadzenie.....	17

Część I. Świątynie Lwowa 23

Kościół czynne nieprzerwanie w całym okresie władzy radzieckiej i współcześnie.....	25
Bazylika Metropolitalna pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	25
Kościół pw. św. Antoniego z Padwy	48
Kościół, w których nadal odbywają się nabożeństwa w obrządku łacińskim	55
Kościół pw. św. Marii Magdaleny.....	55
Kościół pw. Matki Boskiej Gromnicznej i klasztor Karmelitanek Bosych	59
Kościół należące przed II wojną światową do wyznania łacińskiego.....	63
Kościół pw. św. Anny i klasztor Augustianów.....	63
Kościół oo. Bernardynów pw. św. Andrzeja Apostoła	69
Kościół oo. Dominikanów pw. Bożego Ciała	76
Kościół pw. św. Elżbiety.....	83
Kościół pw. św. Jana Chrzciciela.....	86
Kościół pw. św. Józefa i bł. Andrzeja Boboli oraz dom rekolekcyjny ks. jezuitów	87
Kościół oo. Karmelitów Bosych pw. św. Michała Archanioła.....	89
Kościół pw. św. Kazimierza i klasztor Sióstr Miłosierdzia	92
Kościół pw. św. Łazarza	93
Kościół pw. św. Marcina i klasztor Karmelitów Trzewickowych.....	96
Kościół pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej.....	97
Kościół pw. Matki Boskiej Śnieżnej	99
Kościół pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i św. Józefa oraz klasztor Karmelitanek Bosych.....	101

Kościół pw. św. Mikołaja i klasztor Trynitarzy	103
Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa na Batorówce	104
Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i klasztor oo. Franciszkanów	106
Kościół pw. św. Piotra i Pawła oraz klasztor oo. Jezuitów	108
Kościół ss. Sakramentek pw. Zaślubin Najświętszej Maryi Panny i św. Józefa	121
Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa i klasztor ss. Franciszkanek Najświętszego Sakramentu	122
Kościół pw. Świętej Rodziny i klasztor Reformatów	124
Kościół pw. św. Wojciecha oraz klasztor Księży Misjonarzy	125
Kościół pw. Wszystkich Świętych i klasztor Benedyktynek	127
Kościół pw. Zmartwychwstania Pana Jezusa i klasztor Zmartwychwstańców	128
Kościół pw. św. Zofii	130
Kaplica Domu Inwalidów Wojskowych	131
Kaplica św. Rodziny i klasztor ss. Franciszkanek Rodziny Maryi	133
Kościół niespełniające obecnie funkcji sakralnych	135
Kościół pw. Matki Boskiej Szkaplerznej i klasztor oo. Karmelitów Bosych na Persenkówce	135
Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny i klasztor Klarysek ...	136
Kościół pw. św. Teresy i klasztor ss. Opatrzności Bożej	138

Część II. Polskie pomniki we Lwowie **141**

Pomniki istniejące na miejscach pierwotnie zlokalizowanych	143
Pomnik Adama Mickiewicza	143
Pomnik Jana Kilińskiego	146
Pomnik Bartosza Głowackiego	149
Pomnik Teofila Wiśniowskiego i Józefa Kapuścińskiego	151
Obelisk poświęcony Janowi III Sobieskiemu	153
Pomniki, które ocalały, zmieniając miejsce pobytu	155
Pomnik Aleksandra Fredry	155
Pomnik Jana III Sobieskiego	158
Pomnik Kornela Ujejskiego	161
Pomniki, które już nie istnieją	165
Pomnik Stanisława Jabłonowskiego	165
Pomnik Agenora Gołuchowskiego	166
Pomnik Franciszka Smolki	167
Kolumna św. Jana z Dukli, pl. Bernardyński	169

Pomnik Obrońców Lwowa na Persenkówce.....	170
Pomnik Orłąt w ogrodzie Politechniki Lwowskiej	171
Kopiec Unii Lubelskiej	173
Nowe polskie pomniki we Lwowie	175
Pomnik zamordowanych profesorów lwowskich.....	175
Figura Matki Bożej.....	179

Część III. Polacy na cmentarzu Łyczakowskim 181

Cmentarz Łyczakowski	183
Powstańcy listopadowi i styczniowi	209
Powstańcy listopadowi	209
Powstańcy styczniowi	215
Nekropolia chwały oręża polskiego z lat 1918–1920 – Cmentarz Orłąt Lwowskich.....	220
Spis fotografii	227
Bibliografia.....	233
O Autorze.....	235

Mieczysław Mokrzycki
ARCHIEPISCOPUS
METROPOLITA LEOPOLIENSIS LATINORUM

Lwów, 3 kwietnia 2020 roku

Szanowny
Pan prof. dr hab. Jerzy BABIAK
POZNAŃ

Szanowny Panie Profesorze!

Z wielką radością przyjąłem informację o przygotowanej przez Pana Profesora publikacji zatytułowanej „*Lwowskie sacrum*” a poświęconej prezentacji miejsc droгих sercu każdego lwowiaka. Przypomnienie kościołów, pomników i mogił zasłużonych Polaków to piękny sposób na opowiedzenie historii Miasta, które w pełni zasłużyło sobie na miano grodu „*semper fidelis*”. Mam nadzieję, że ta historia opowiedziana sercem, będzie kolejną cegiełką służącą budowie pamięci o znaczeniu Lwowa dla polskiej kultury narodowej oraz o wielkiej roli Kościoła Rzymskokatolickiego w życiu tutejszej społeczności.

Dziękując za „*Lwowskie sacrum*”, w modlitwie powierzam Pana Profesora, Pańską Rodzinę i Współpracowników opiece Maryi, Ślicznej Gwiazdy Miasta Lwowa.

Z serca też błogosławię

+ *Mieczysław Mokrzycki*
+ Mieczysław Mokrzycki
Arcybiskup Metropolita Lwowski

„Każdy naród, który miał wielką przeszłość, a czuje w sobie moralną siłę i żywotność, chcąc być poważanym od innych, powinien przede wszystkim sam się szanować, pielęgnować rodzimego ducha, rozwijać się na pniu, z którego się rozgałęził, a więc znać dokładnie swą przeszłość”.

Maurycy hr. Dzieduszycki¹

Lwów – magiczna nazwa miasta w II Rzeczypospolitej i miejsce tęsknoty mieszkańców Kresów oraz wszystkich, którzy zaczytywali się w powieściach Henryka Sienkiewicza. Tam bowiem 1 kwietnia 1656 r., po potopie szwedzkim, król Polski Jan Kazimierz w katedrze lwowskiej poddał Królestwo Polskie pod opiekę Maryi, zwanej odtąd Królową Korony Polskiej.

Do II wojny światowej Rzeczypospolita była państwem wielonarodowościowym. Wschodnie rubieże Rzeczypospolitej, a także samo miasto Lwów, nie stanowiły tutaj wyjątku. Wręcz odwrotnie, ta wielonarodowość i wielokulturowość na tym terenie była wyraźniejsza niż w innych częściach państwa polskiego. Żyli w niej w różnych proporcjach w zależności od okresu – Polacy, Ukraińcy², Niemcy, Rusini, Ormianie, Żydzi, a także Tatarzy, Austriacy i inne narodowości. Różnorodność etniczna i narodowa odcisnęły też swoje piętno na sferze religijnej i budownictwa sakralnego.

Dominującą grupą etniczną w wielowiekowej historii Lwowa byli Polacy wyznania rzymskokatolickiego. To oni pozostawili dziedzictwo kulturowe w tym mieście w postaci kościołów i obiektów sakralnych należących do różnorodnych zgromadzeń zakonnych. Kościoły i zakony zaś zawsze były miejscem

¹ M. Dzieduszycki, *Kościół Katedralny Lwowski obrządku łacińskiego*, Lwów 1872.

² Termin Ukraińcy w publicystyce politycznej i w szerszym obiegu społecznym pojawił się dopiero w II poł. XIX w.

nie tylko kultu religijnego, ale także centrum pielęgnowania tradycji patriotycznych.

W latach 30. ubiegłego wieku ojciec mój Antoni pracował i mieszkał we Lwowie. W dzieciństwie słuchałem wielokrotnie o urokach tego niezwykłego miasta, o wyjątkowej urodzie katedry lwowskiej, o niezwykłej architekturze kościołów: Jezuitów i Bernardynów, magicznej świątyni św. Antoniego z Padwy na Łyczakowie, o wielu innych wspaniałych zabytkach Lwowa. Stąd też zrodziło się moje pierwsze zainteresowanie Lwowem, które po wielu latach dodatkowo rozbudziły opracowania autorów na temat tego miasta, a zwłaszcza wybitnego znawcy Kresów Stanisława Nicieji oraz znakomitego odtwórcy życia w dawnym Lwowie – Witolda Szolginia³.

We Lwowie przebywałem wiele razy. Po raz pierwszy kilkadziesiąt lat temu jako student, na wyjeździe organizowanym przez studenckie biuro podróży, następnie wielokrotnie podczas wyjazdów służbowych. Pobyty te były zawsze zorganizowane, krótkotrwałe i naturalnie nie pozwoliły w pełni dostrzec uroków tego kresowego miasta.

Po wielu latach postanowiłem szczegółowiej poznać to miasto – jego niezapomniane uroki architektoniczne, z nostalgią wspominane przez dawnych mieszkańców.

Prezentowana publikacja składa się z trzech części. W części pierwszej, najobszerniejszej, przedstawiono losy polskich kościołów we Lwowie. Znajdują się tam świątynie, które zawsze należały do obrządku łacińskiego, jak również takie, które po uzyskaniu przez Ukrainę niepodległości powróciły do swych funkcji sakralnych, lecz głównie w formule obrządku greckokatolickiego, a wreszcie również te, które na zawsze utraciły swoje pierwotne przeznaczenie.

Część druga zawiera charakterystykę wybranych pomników przyozdabiających ulice i place Lwowa w II Rzeczypospolitej, a niekiedy postawione jeszcze dużo wcześniej. Wiele z nich zniknęło na zawsze, usuniętych przez władze radzieckiej Ukrainy. Niektóre z nich przekazane zostały władzom polskim i aktualnie zdobią place i skwery Wrocławia, Gdańska i Szczecina, a tylko nieliczne istnieją nadal na miejscu ich pierwotnej lokalizacji.

Wreszcie trzecia część *Lwowskiego sacrum* poświęcona jest prezentacji postaci zasłużonych Polaków, których mogiły znajdują się na cmentarzu Łyczak-

³ Zob. m. in. W. Szolginia, *Tamten Lwów* – osiem książek dotyczących dawnego Lwowa napisanych w latach 1992–1997 przez mieszkańca przedwojennego Lwowa, uznawanego za lwowskiego encyklopedystę, jak określił autora Jerzy Janicki; S. Nicieja, *Cmentarz Łyczakowski*, oraz XII tomów opisujących Kresy w ramach cyklu *Kresowa Atlantyda. Historia i mitologia miast kresowych*.

kowskim. O znaczeniu tej nekropolii świadczyć może fakt, że idąc jej alejkami, przyglądając się kolejnym nagrobkom, możemy prześledzić pokaźną część historii naszej Ojczyzny. Dotyczy to nie tylko bohaterów zasłużonych w walce o odzyskanie naszej niepodległości, ale też wybitnych jednostek w późniejszym okresie, które już w wolnej Polsce tworzyły gospodarkę, naukę, kulturę. W końcowym fragmencie tej części znajdujemy także krótką charakterystykę ważnego dla historii Lwowa i całej II Rzeczypospolitej Cmentarza Orłąt Lwowskich.

Kościół prezentowany w niniejszej publikacji swoim rodowodem sięgają okresu istnienia na tym terenie Rzeczypospolitej Polskiej aż do wybuchu II wojny światowej. Warto tutaj również nadmienić, że w ostatnim czasie na terenie Lwowa powstało kilka nowych parafii i towarzyszących im budynków sakralnych, tj. kościół pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w dzielnicy Zboiska, kościół pw. św. Michała Archanioła w dzielnicy Sichów oraz kościół pw. Miłosierdzia Bożego w dzielnicy Rzęsna Polska.

Celem publikacji jest ukazanie uroków Lwowa w sposób przystępny i popularny, dlatego też tekst pozbawiony jest przypisów stosowanych w publikacjach naukowych. Z obowiązku autorskiego w końcowej części opracowania podaję natomiast źródła, z których korzystałem, omawiając historię Lwowa i prezentując poszczególne fragmenty jego architektury sakralnej oraz pozostałych obiektów lwowskiego Sacrum.

Pragnę złożyć serdeczne podziękowania szczególnie tym, którzy towarzyszyli mi w wielokrotnych wyjazdach do Lwowa, tj. Sewerynie Klein, Marianowi Lorenzowi, Krzysztofowi Koli, Tadeuszowi Kurasiowi, Stefanowi Szymańskiemu, Sergiuszowi Foltynowiczowi, Kazimierzowi Pańtakowi, Markowi Isańskiemu. Dzięki zaangażowaniu wszystkich tych osób udało się stworzyć bogatą dokumentację fotograficzną, zarówno lwowskich kościołów, jak i pozostałych obiektów prezentowanych w niniejszej publikacji. Większość fotografii pochodzi z kolekcji własnej, która powstała podczas licznych podróży do Lwowa, w trakcie których autor dokumentował miejsca bliskie sercu każdego lwowiaka.

Na szczególne podziękowania zasługują w szczególności dwaj mieszkańcy Lwowa – Marian Frużyński, a zwłaszcza Jurij Smirnow, którego pomoc w przygotowaniu niniejszej książki okazała się nieoceniona.

Autor

Lwów – „Semper fidelis”⁴

Miasto Lwów powstało w XIII w. Pierwsza wzmianka o Lwowie pojawiła się w 1256 r. w Kronice Halicko-Wołyńskiej. Według legendy, synowi księcia Daniela Halickiego spodobała się jedna z gór, na której ojciec postanowił zbudować nowe miasto. Imię tego syna brzmiało Lew.

W 1349 r. król Kazimierz Wielki włączył Lwów i ziemie Księstwa Halickiego do Królestwa Polskiego. Z uwagi na upodobanie króla Władysława Jagiełły do miasta, w którym często przebywał, dzięki jego zabiegom w 1412 r. do Lwowa została przeniesiona stolica archidiecezji rzymskokatolickiej, której papież nadał tytuł archidiecezji lwowskiej.

Lwów, z uwagi na swe położenie, był ważnym ośrodkiem handlowym na szlaku łączącym Wschód z Zachodem. Już w XIV w. był jednym z największych i zarazem najbogatszych miast w Polsce.

Wiele miast w I Rzeczypospolitej określano mianem miast „trzech kultur”. Lwów pod tym względem był wyjątkowy, gdyż ta wielokulturowość była szersza. Wielokulturowości sprzyjał przede wszystkim przywilej królewski gwarantujący, bez względu na wyznawaną religię, te same prawa wszystkim nacjom. W tym okresie do Lwowa przybyli pierwsi rzymskokatolicki misjonarze – dominikanie i franciszkanie – co z kolei sprzyjało napływowi Polaków.

W trakcie potopu szwedzkiego do Lwowa przybył z wygnania król Jan Kazimierz, wraz z najwyższymi dostojnikami państwowymi i kościelnymi. Tym samym miasto Lwów stało się w tym czasie nieformalną stolicą Rzeczypospolitej. 1 kwietnia 1656 r. król Jan Kazimierz złożył śluby, oddając Rzeczpospolitą w opiekę Matki Boskiej. Pobyt króla w mieście przyniósł także wymierne korzyści jego mieszkańcom. Obywatele miasta za zasługi w jego obronie byli

⁴ Miasto Zawsze Wierne (Rzeczypospolitej).

nobilitowani, otrzymali uprawnienia przysługujące szlachcie – mogli kupować i dziedziczyć ziemię, a przedstawiciele władz miejskich mieli prawo uczestniczyć w elekcji króla.

Lwów leżący na kresach Rzeczypospolitej wielokrotnie narażony był na najazdy obcych wojsk, nie tylko państw ościennych, lecz także tak odległych jak Szwecja. Wierność mieszkańców tego miasta do Rzeczypospolitej została nagrodzona już w XVII w. unikalnym tytułem *Semper fidelis* (zawsze wierne, w domyśle – Ojczyźnie).

Ważną datą dla historii Lwowa był rok 1661, kiedy to szkoła jezuitów przekształciła się w akademię, która z kolei stała się podwaliną późniejszego uniwersytetu.

W 1772 r. miał miejsce pierwszy rozbiór Polski, a jego konsekwencją było włączenie Lwowa wraz z całą południowo-wschodnią częścią Małopolski do Cesarstwa Austriackiego. Równocześnie miasto stało się politycznym i administracyjnym centrum prowincji zwanej Królestwem Galicji i Lodomerii.

Okres okupacji austriackiej przyniósł wiele negatywnych zjawisk dla miasta. Austriacy zburzyli mury obronne, zamknęli 18 kościołów katolickich, trzy ormiańskie i siedem unickich. Zlikwidowano wiele polskich urzędów i przystąpiono do intensywnej germanizacji.

Mimo formalnej okupacji Lwów i Galicja cieszyły się jednak względną autonomią w stosunku do innych polskich ziem przejętych przez zaborców. Dotyczyło to zwłaszcza obszaru kultury. W 1811 r. po raz pierwszy ukazała się „Gazeta Lwowska”, od 1816 r. natomiast wydawano „Pamiętnik Lwowski” – pierwsze czasopismo literackie w języku polskim. W 1817 r. powołano Fundację im. Ossolińskich, a następnie w oparciu o jej fundusze utworzono również Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich połączoną z Muzeum Książąt Lubomirskich oraz wydawnictwo.

Lwowski ruch literacki i patriotyczny wspierał ideę powstania listopadowego, wyrazem czego było utworzenie Komitetu Patriotycznego w Galicji, organizującego pomoc dla ruchu niepodległościowego.

Na II połowę XIX w. przypada rozkwit Uniwersytetu Lwowskiego, który był w owym czasie bardzo nowoczesną uczelnią. We Lwowie funkcjonowała od 1844 r. także Lwowska Szkoła Politechniczna. Obie uczelnie rozwijały nie tylko obszary studiów teoretycznych, ale także dziedzin związanych z zastosowaniem w praktyce osiągnięć ówczesnej nauki.

W tym czasie zyskiwała również na znaczeniu polska społeczność Lwowa, czego wyrazem jest stopniowa polonizacja nazw ulic.

W II połowie XIX w. Lwów był ostoją życia narodowego Polaków. Spektakularnym rezultatem pielęgnowania wartości patriotycznych były wydarzenia mające miejsce po prawie 150-letniej okupacji. Pod koniec I wojny światowej, 1 listopada 1918 r., doszło do spontanicznego zrywu polskiej młodzieży, która chciała odbić miasto z rąk Ukraińców. Walki początkowo miały charakter partyzancki, z czasem jednak przybrały bardziej zorganizowaną formę. W trakcie trwających trzy tygodnie walk po stronie polskiej poległo 439 ochotników, których z uwagi na ich młody wiek przyjęto się nazywać Orłętami Lwowskimi, a ich mogiły znajdują się na cmentarzu Łyczakowskim. Obrońcom Lwowa przybyły z pomocą oddziały podpułkownika Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego, a w rezultacie zaciętych walk Lwów ponownie znalazł się w posiadaniu Polaków.

W II Rzeczypospolitej Lwów był miastem o silnych korzeniach polskich i wysokim odsetku polskiej ludności. Wedle Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z 30 września 1921 r. zamieszkiwało go wówczas 63,5% Polaków, 11,3% Ukraińców, 24,1% Żydów i 0,8% Niemców⁵. Rangę miasta podniosło także jego odznaczenie przez Józefa Piłsudskiego Krzyżem *Virtuti Militari*.

Lwów szybko zyskiwał na znaczeniu w niepodległej Polsce. Organizowano w nim Międzynarodowe Targi Wschodnie, na które ściągali przedsiębiorcy z Europy, Azji i Ameryki. W mieście ulokowano 32 konsulaty, powołano także szereg instytucji gospodarczo-finansowych, co niewątpliwie sprzyjało rozwojowi oraz podnosiło jego rangę.

Lwów szybko stał się też prężnym ośrodkiem naukowo-kulturalnym. Działał tu m.in. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Uniwersytet im. Jana Kazimierza będący kolebką słynnej lwowskiej szkoły filozoficznej oraz lwowskiej szkoły matematycznej, a także Politechnika Lwowska. Nieopodal Lwowa, w Dublanach, funkcjonowała Akademia Rolnicza propagująca nowoczesne metody gospodarowania. W mieście działało również wiele stowarzyszeń i towarzystw naukowych, których liczbą przewyższał Lwów Warszawę czy Kraków. Lwów w tym czasie był także drugim po stolicy ośrodkiem akademickim w Polsce i to zarówno pod względem liczby studentów, jak i kadry naukowej, której wybitnymi przedstawicielami byli chociażby: Stefan Banach, Hugo Steinhaus i Stanisław Mazur – twórcy lwowskiej szkoły matematycznej, Rudolf Weigl – bakteriolog i wynalazca szczepionki przeciwtyfusowej, Henryk Arctowski –

⁵ *Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dnia 30 września 1921, zeszyt: Województwo lwowskie* (tabela wojewódzka, s. VIII-IX), wyd. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1924.

badacz polarny, czy też Czesław Reczyński – twórca wysokociśnieniowej lampy kwarcowej i lampy rtęciowej.

Ze Lwowa wywodzili się: prof. Ignacy Mościcki – prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, prof. Kazimierz Bartel – rektor Politechniki Lwowskiej, pięciokrotny premier RP, Eugeniusz Kwiatkowski – wicepremier, twórca sukcesu gospodarczego II Rzeczypospolitej.

Ważnym wydarzeniem w życiu kulturalnym miasta było utworzenie w 1930 r. rozgłośni Polskiego Radia, z której nadawano na żywo m.in. program rozrywkowy „Wesoła lwowska fala”. Audycja cieszyła się sławą i popularnością do tego stopnia, że w 1935 r. jej twórcy zostali zaproszeni do Belwederu, by wystąpić przed marszałkiem Józefem Piłsudskim.

W latach międzywojennych Lwów uchodził ponadto za polską stolicę sportu i turystyki. Jeszcze przed I wojną światową, w 1867 r., powstało pionierskie stowarzyszenie sportowe – Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”. We Lwowie powstał najstarszy polski klub piłkarski – Lechia Lwów (1903–1939), którego wychowankiem był Ryszard Koncewicz, późniejszy selekcjoner reprezentacji Polski. Także Kazimierz Górski, inny znany trener polskiej reprezentacji, był w latach 1936–1939 zawodnikiem założonego w 1921 r. przez młodzież Robotniczego Towarzystwa Tramwajowego lwowskiego klubu RKS Lwów. W 1903 r. powstał klub Czarni Lwów⁶. W 1904 r. powstał klub piłkarski LKS Pogoń Lwów – czterokrotny mistrz i trzykrotny wicemistrz Polski w latach międzywojennych. To właśnie między tymi dwoma klubami rozgrywane były tzw. wielkie derby Lwowa – jedna z najstarszych i najbardziej prestiżowych rywalizacji derbowych w polskiej piłce nożnej przed II wojną światową. We Lwowie powstało także pierwsze w Polsce biuro podróży Orbis (1920 r.).

W 1939 r. na mocy traktatu Ribbentrop–Mołotow Lwów miał przypaść Sowiecom. Postanowienia te nie uchroniły jednak miasta przed niemieckimi nalotami. 12 września 1939 r. Niemcy rozpoczęły szturm na Lwów, którego obroną kierował generał Władysław Langner. Polscy obrońcy skutecznie odparali ataki Niemców. Jednak w nocy z 18 na 19 września na przedmieścia Lwowa wkroczyły wojska radzieckie, których dowódca zażądał kapitulacji jego obrońców. Po rozmowach z Niemcami, ci odstąpili od Lwowa. Po 10 dniach obrony generał Langner poddał miasto Sowiecom. Pod koniec października 1939 r. Zgromadzenie Ludowe Ukrainy Zachodniej zdecydowało o przyłączeniu Lwowa i Małopolski Wschodniej do Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej.

⁶ Klub założony został w 1903 r. przez uczniów szkoły Realnej pod nazwą „Lwowski Klub Piłki Nożnej Słowo” w 1909 r. nazwa została zmieniona na LKS „Czarni”.

Na mocy postanowień w Jałcie, po zakończeniu II wojny światowej, Lwów włączono do radzieckiej Ukrainy. W rezultacie zmian politycznych w latach 1945–1946 zdecydowana większość polskich mieszkańców Lwowa wyjechała do Polski. Mniejszość polska we współczesnym Lwowie, mimo innego obywatelstwa, nadal czuje się Polakami, kultywując tradycje narodowe oraz szcząc się historią swojego miasta.

Meandry polityczne Lwowa odzwierciedlają zmieniające się nazwy tych samych ulic i placów. Wymownym tego przykładem jest jedna z głównych promenad tego miasta, przebiegająca od placu Mickiewicza do Teatru Wielkiego. Aktualnie ulica ta nosi miano Prospektu Swobody, natomiast w czasach austriackich (do 1919 r.) nosiła nazwę Karola Ludwika. Następnie w okresie międzywojennym promenadę tę nazwano Wałami Hetmańskimi. Składały się one z dwóch ulic – w części zachodniej ul. Legionów, a od strony wschodniej ul. Hetmańskiej. W czasie okupacji niemieckiej ulicę dedykowano Hitlerowi, zaś w czasach sowieckich wpierw nazwano ją ul. 1 Maja, a następnie imieniem Lenina.

1. Tablica upamiętniająca rocznicę ślubów króla Jana Kazimierza	26
2. Widok ogólny Katedry Łacińskiej od strony Rynku	28
3. Ołtarz główny z cudownym obrazem Matki Boskiej Łaskawej	29
4. Stalle kanoników i prałatów w prezbiterium katedry.....	30
5. Elementy patriotyczne we wnętrzu katedry.....	31
6. Tablica poświęcona Tadeuszowi Kościuszce	32
7. Tablica upamiętniająca pielgrzymkę Ojca Świętego Jana Pawła II do Lwowa.....	33
8. Wnętrze kaplicy Kampianów	34
9. Elewacja północna katedry i widok zewnętrzny kaplicy Kampianów	35
10. Grób Chrystusa, XVII wiek	36
11. Kaplica Boimów	37
12. Kaplica Matki Bożej (św. Antoniego).....	38
13. Kaplica Najświętszego Sakramentu (Kaplica Wiśniowieckich)	40
14. Kaplica pw. Chrystusa Miłosiernego i Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Fot. Jurij Smirnow	41
15. Kaplica Matki Bożej Częstochowskiej	43
16. Wnętrze Kaplicy Jabłonowskich. Fot. Jurij Smirnow.....	44
17. Ołtarz Trójcy Świętej.....	45
18. Ołtarz Przemienienia Pańskiego	46
19. Tablica poświęcona państwu Małkowskim – twórcom harcerstwa polskiego.....	47
20. Fasada kościoła św. Antoniego.....	49
21. Barokowy ołtarz główny w kościele pw. św. Antoniego z Padwy	50
22. Ołtarz w kaplicy Pana Jezusa Ukrzyżowanego	51
23. Rzeźba Matki Boskiej Niepokalanej.....	52
24. Figura św. Antoniego Padewskiego z Dzieciątkiem Jezus.....	53
25. Kościół pw. św. Marii Magdaleny	56
26. Ołtarz główny kościoła pw. św. Marii Magdaleny	57
27. Organy w kościele pw. św. Marii Magdaleny	58
28. Fasada kościoła Matki Boskiej Gromnicznej.....	60

29. Fasada kościoła pw. św. Anny.....	64
30. Obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem umieszczony przez grekokatolików.....	65
31. Współczesna ukraińska ikona przedstawiająca życie Bogurodzicy	66
32. Nowy ołtarz główny w kościele pw. św. Anny	67
33. Freski umieszczone nad wejściem do dawnego klasztoru Augustianów	68
34. Fasada kościoła oo. Bernardynów	70
35. Obraz „Apoteoza św. Jana z Dukli”	71
36. Wnętrze świątyni oo. Bernardynów	72
37. Sklepienie nawy głównej świątyni oo. Bernardynów	72
38. Oryginalna figura Matki Boskiej z 1859 r.....	74
39. Kolumna przed kościołem oo. Bernardynów	75
40. Widok zewnętrzny kościoła oo. Dominikanów pw. Bożego Ciała.....	77
41. Wnętrze kościoła oo. Dominikanów pw. Bożego Ciała.....	78
42. Muzeum Historii Religii w klasztorze	79
43. Nagrobek hr. Dunin-Borkowskiej	80
44. Pomnik Artura Grottera	81
45. Pomnik Franza von Hauera	82
46. Symbol zakonu dominikanów.....	83
47. Kościół pw. św. Elżbiety.....	84
48. Wnętrze kościoła pw. św. Elżbiety.....	85
49. Kościół pw. św. Jana Chrzciciela	87
50. Widok ogólny kościoła pw. św. Józefa i bł. Andrzeja Boboli.....	88
51. Widok ogólny kościoła pw. Michała Archanioła.....	90
52. Wnętrze kościoła pw. Michała Archanioła	91
53. Kościół pw. św. Kazimierza.....	92
54. Fasada kościoła pw. św. Łazarza.....	94
55. Studnia z figurami lwów (po renowacji w 2018 r.)	95
56. Fasada kościoła pw. św. Marcina	96
57. Kościół pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej	98
58. Kościół pw. Matki Boskiej Śnieżnej.....	100
59. Fasada kościoła i klasztoru ss. Karmelitanek Bosych.....	101
60. Obecny widok ołtarza w cerkwi pw. św. Klemensa Papieża.....	102
61. Wnętrze cerkwi pw. św. Klemensa Papieża	102
62. Kościół pw. św. Mikołaja	104
63. Fasada kościoła na Batorówce.....	105
64. Fasada kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny.....	107
65. Panorama kościoła Jezuitów	109
66. Współczesna tablica informacyjna kościoła pw. św. Piotra i Pawła.....	109

67. Widok klasztoru oo. Jezuitów od alei Swobody (dawniej Wały Hetmańskie)	110
68. Ołtarz główny w kościele oo. Jezuitów. Fot. Jurij Smirnow	111
69. Ołtarz św. Ignacego Loyoli	112
70. Ołtarz św. Franciszka Ksawerego	113
71. Ołtarz św. Apostołów Piotra i Pawła	114
72. Ołtarz św. Andrzeja	115
73. Ołtarz św. Mikołaja	116
74. Obraz św. papieża Jana Pawła II	117
75. Trumna z napisem <i>Memento mori</i>	118
76. Tablica upamiętniająca rocznicę śmierci ks. Piotra Skargi	119
77. Ukrzyżowanie Jezusa Chrystusa	120
78. Kościół sióstr sakramentek	121
79. Widok kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusa	123
80. Kościół pw. św. Rodziny	125
81. Fasada kościoła pw. św. Wojciecha	126
82. Kościół pw. Wszystkich Świętych	127
83. Kościół pw. Zmartwychwstania Pana Jezusa	129
84. Kościół pw. św. Zofii	131
85. Kaplica Domu Inwalidów Wojskowych	132
86. Widok ogólny kaplicy pw. św. Rodziny	133
87. Budynek należący do zespołu klasztornego ss. Franciszkanek Rodziny Maryi	134
88. Dawny wygląd zespołu klasztornego, http://lwow.pl.ua/klasztor-autobusowy/	136
89. Fasada kościoła pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny	137
90. Budynek dawnego klasztoru ss. Opatrności Bożej (obecnie laboratoria Politechniki Lwowskiej)	139
91. Kolumna Adama Mickiewicza	144
92. Składanie kwiatów pod pomnikiem A. Mickiewicza 3 maja 2017 r.	145
93. Pomnik J. Kilińskiego	147
94. Tablica główna na pomniku J. Kilińskiego	148
95. Pomnik Bartosza Głowackiego	149
96. Tablica na pomniku Bartosza Głowackiego	150
97. Obelisk Teoфіła Wiśniowskiego	152
98. Obelisk poświęcony Janowi III Sobieskiemu	153
99. Pomnik hr. Aleksandra Fredry we Lwowie przed II wojną światową. Poczłtówka z kolekcji I. Kołtobułatowa, http://www.lvivcenter.org/pl/uid/picture/?pictureid=1502	156
100. Pomnik hr. Aleksandra Fredry we Wrocławiu	157
101. Pomnik króla Jana III Sobieskiego we Lwowie, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	159

102. Pomnik króla Jana III Sobieskiego na Targu Drzewnym w Gdańsku	160
103. Pomnik Kornela Ujejskiego we Lwowie, https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BB%D1%8C_%D0%A3%D1%94%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9	161
104. Pomnik Kornela Ujejskiego w Szczecinie	162
105. Pomnik Stanisława Jana Jabłonowskiego, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	166
106. Pomnik Agenora Romualda Gołuchowskiego, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	167
107. Pomnik Franciszka Smolki, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	168
108. Tablica na budynku, w którym mieszkał Franciszek Smolka. Fot. Jurij Smirnow.....	169
109. Kolumna św. Jana z Dukli, pl. Bernardyński, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	170
110. Pomnik Obrońców Lwowa na Persenkówce. Fot. Domena Publiczna, Marek Munz, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	171
111. Pomnik Orłąt przy Politechnice Lwowskiej, https://www.kawiarniany.pl/2019/01/24/lwowskie-pomniki-ktorych-juz-nie-ma/	172
112. Kopiec Unii Lubelskiej w latach 30., https://www.kawiarniany.pl/2018/09/02/idziesz-na-wysoki-zamek-pamietaj-ze-to-kopiec-unii-lubelskiej-historia-lwowskiego-kopca/	173
113. Pomnik ofiar zbrodni z 4 lipca 1941 r.	176
114. Pomnik zamordowanych profesorów lwowskich na Wzgórzach Wuleckich	177
115. Tablica upamiętniająca mord polskich profesorów	178
116. Fontanna z figurą Matki Bożej.....	180
117. Brama wejściowa na cmentarz Łyczakowski	184
118. Grób Władysława Bełzy.....	185
119. Pomnik na grobie Marii Konopnickiej.....	187
120. Grób Gabrieli Zapolskiej	188
121. Grób Karola Szajnochy	189
122. Pomnik nagrobny Seweryna Goszczyńskiego.....	190
123. Grobowiec rodziny Riedłów, w którym pochowano Stefana Banacha	191
124. Pomnik nagrobny Konstantego Juliana Orzona	192
125. Grobowiec rodziny Gorgolewskich	193
126. Grobowiec rodzinny, w którym spoczywa Juliusz Makarewicz	194
127. Nagrobek Stanisława Szczepanowskiego.....	195
128. Nagrobek Franciszka Smolki	197

129. Nagrobek Artura Grottgera	199
130. Nagrobek Franciszka Stefczyka	200
131. Grobowiec Oswalda Balzera	201
132. Tablica poświęcona Oswaldowi Balzerowi w Zakopanem (Peksowy Brzyzg).....	202
133. Grobowiec rodziny Pinińskich	203
134. Pomnik na grobie Antoniego Macieja Durskiego.....	205
135. Kaplica rodziny Baczewskich.....	207
136. Kaplica rodziny Dunin-Borkowskich.....	208
137. Sarkofag „Żelaznej Kompanii”	210
138. Grobowiec Bogusława Longchamps de Bérier	211
139. Nagrobek Rafała Leliwy-Mierzyńskiego.....	213
140. Nagrobek Józefa Czarneckiego.....	214
141. Pomnik Szymona Wizunasa-Szydłowskiego	216
142. Metalowe krzyże na grobach powstańców styczniowych	217
143. Pomnik Gustawa Fiszera	218
144. Nagrobek Benedykta Dybowskiego	219
145. Kaplica na Cmentarzu Orłąt Lwowskich	223
146. Katakumby na Cmentarzu Orłąt Lwowskich.....	223
147. Nagrobki na Cmentarzu Orłąt Lwowskich.....	224
148. Nagrobki na Cmentarzu Orłąt Lwowskich.....	224
149. Uroczystości 1 listopada na cmentarzu Orłąt z udziałem abp. Mieczysława Mokrzyckiego	225
150. Warta harcerska w dniu 1 listopada.....	225
151. „Świątełko pamięci dla cmentarza Łyczakowskiego”. Fot. Maria Basza.....	226
152. Cmentarz Orłąt Lwowskich – 1 listopada (fot. arch. PAP/LUFA/Marian Striltsiv). Fot. Maria Basza.....	226

- Betlej A., *Kościół p. w. św. Józefa i bł. Andrzeja Boboli oraz Dom Rekolekcyjny ks. Jezuitów*, [w:] *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 12, *Kościół i klasztory Lwowa z wieków XIX i XX*, red. J.K. Ostrowski, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2004.
- Chanas R., Czerwiński J., *Lwów. Przewodnik*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1992.
- Czarnowski R.J., Wojdecki E., *Lwów. Dzieje miasta*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2015.
- Dzieduszycki M., *Kościół Katedralny Lwowski obrządku łacińskiego*, Lwów 1872.
- Kaczorowski B., *Zabytki starego Lwowa*, Oficyna Wydawnicza, Warszawa 1990.
- Koprowski M.A., *Lwów. Historia – ludzie – tradycje*, Wydawnictwo SBM, Warszawa 2013.
- Krasny P., *Kaplica Domu Inwalidów Wojskowych*, [w:] *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 12, *Kościół i klasztory Lwowa z wieków XIX i XX*, red. J.K. Ostrowski, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2004.
- Medyński A., *Ilustrowany przewodnik po Cmentarzu Łyczakowskim*, Drukarnia polska we Lwowie, Lwów 1937, reprint Firmy Wydawniczo-Poligraficznej „EM”, Gdańsk 1990.
- Nicieja S., *Ogród snu i pamięci. Dzieje Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie i ludzi tam spoczywających w latach 1786–2010*, Wydawnictwo MS, Opole 2010.
- Ostrowski J.K., *Kościół parafialny p. w. Najświętszego Serca Jezusa na Batorówce*, [w:] *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 12, *Kościół i klasztory Lwowa z wieków XIX i XX*, red. tegoż, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2004.
- Ostrowski J.K. (red.), *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościół i klasztory rzymskokatolickie dawnego*

- województwa ruskiego*, t. 12, *Kościóły i klasztory Lwowa z wieków XIX i XX*, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2004.
- Ostrowski J.K. (red.), *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościóły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 20, *Kościóły i klasztory Lwowa z okresu przedrozbiorowego*, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2012.
- Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej opracowany na podstawie wyników Pierwszego Powszechnego Spisu Ludności z dnia 30 września 1921*, zeszyt: *Województwo lwowskie* (tabela wojewódzka, s. VIII-IX.), wyd. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1924.
- Skrabski J., *Kościół p. w. Matki Boskiej Szkaplerznej i klasztor oo. Karmelitów Bosych na Persenkówce*, [w:] *Materiały do dziejów sztuki sakralnej na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej*, cz. I *Kościóły i klasztory rzymskokatolickie dawnego województwa ruskiego*, t. 12, *Kościóły i klasztory Lwowa z wieków XIX i XX*, red. J.K. Ostrowski, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków 2004.
- Smirnow J., *Cmentarz Łyczakowski i Orląt we Lwowie*, Lwów 2011.
- Smirnow J., *Kościół karmelitów bosych*, cz. I, „Kurier Galicyjski” 2015, nr 8 (228).
- Smirnow J., *Kościół karmelitów bosych*, cz. II, „Kurier Galicyjski” 2015, nr 10 (230).
- Smirnow J., *Kościół na Batorówce*, „Kurier Galicyjski” 2017, nr 13 (281).
- Szolginia W., *Tamten Lwów*, (osiem tomów) Oficyna Wydawnicza Sudety, Wrocław 1992–1997.

Prof. zw. dr hab. Jerzy Kazimierz Babiak – ekonomista i politolog, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Prorektor Wielkopolskiej Wyższej Szkoły Społeczno-Ekonomicznej w Środzie Wielkopolskiej, *Doctor Honoris Causa* Międzynarodowego Uniwersytetu Ekonomiczno-Humanistycznego w Rownem na Ukrainie, przewodniczący Sądu Koleżeńskiego, Ruchu Towarzystw Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie, prezes Wielkopolskiego Towarzystwa Kulturalnego w Poznaniu.

Visiting profesor wielu uniwersytetów zagranicznych, takich jak Iowa State University (USA), Królewski Uniwersytet w Kopenhadze (Dania), Uniwersytet w Kragujevcu (Serbia), Uniwersytet w Wiedniu (Austria), Univeristy of Oviedo (Hiszpania), University of Bergen (Norwegia), Masaryk University (Czechy), Galliee College, Nahalalal (Izrael), Belgrad University of Corporation, Economics & Law (Rosja), Riga Stradiņš University (Łotwa), MUE-H w Rownem (Ukraina). Autor ponad 200 publikacji z ekonomiki rolnictwa, polityki gospodarczej, finansów i bankowości.

Profesor Jerzy Babiak brał udział w wielu misjach zagranicznych. Już w 1990 roku był członkiem pierwszej wizyty gospodarczej pod patronatem Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą do Afryki Południowej, do Johannesburga, Pretorii i Kapsztadu. W trakcie pobytu w USA przebywał z wizytą studyjną w Międzynarodowym Funduszu Walutowym w Waszyngtonie. W 2011 roku był współorganizatorem Międzynarodowej Konferencji w Brukseli pod patronatem Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, dotyczącej wprowadzania europejskiej polityki innowacji (*vide* Jerzy Babiak, Tadeusz Baczo, „European Innovation” – Warsaw-Brussels 2011).

W ramach polsko-ukraińskiej współpracy naukowej przygotował wraz z partnerami podręcznik dla studentów Ukrainy (Є. Бабяк В. Борейко А. Кісьолек: *Окремі питання розвитку економіки Польщі та України*, Рівне – Срьода Великопольська, 2018).

W ostatnim czasie obok głównego nurtu zainteresowań zawodowych zajmuje się losami Polaków i dziedzictwa kulturowego na Kresach Wschodnich. W szczególności jest pasjonatem architektury sakralnej.

„... autor w monografii podkreśla historyczne znaczenie obrządku łańciskiego dla kształtowania i krzewienia polskości na ziemiach kresowych, jak również zachowania narodowych tradycji, języka ojczystego i kultury przez Polaków.

W opisach historycznych polskich kościołów Lwowa [...] dokładnie opisuje stan z czasów II Rzeczypospolitej i tragiczny los tych świątyń i ich parafian w czasach wojny i w powojennym okresie. Wszystko to czyni monografię prof. J. K. Babiaka unikalną na tle wielu innych zawodowych opracowań dziejów kościołów lwowskich.

Myszę, że monografia prof. J. K. Babiaka znajdzie swoich wdzięcznych czytelników nie tylko wśród Polaków lwowskich i licznych kresowian w kraju, ale i wśród polskiej młodzieży i będzie sprzyjała jej patriotycznemu wychowaniu.

Jurij Smirnow
dziennikarz „Kuriera Galicyjskiego” we Lwowie, krajoznawca

Lwów, gród „Semper Fidelis”, miasto zawsze wierne. Wierne Rzeczypospolitej i wierze chrześcijańskiej. Lwów – miasto legenda, która została utrwalona na wiele sposobów w poezji, patriotycznej pieśni i historii bohaterskich mieszkańców. Lwów – miasto, w którym każdy Polak może odnaleźć własną, duchową przestrzeń. Książka prof. Jerzego Kazimierza Babiaka, ukazująca lwowskie „miejsca święte”, bardzo dobrze wpisuje się w starania środowisk kresowian, aby ocalić od zapomnienia kulturę dawnego Lwowa. Jest także pięknym świadectwem miłości Autora do tego wyjątkowego miasta.

Ks. Prof. Piotr Steczkowski
Uniwersytet Rzeszowski

Monografia J. K. Babiaka ma dwie warstwy: historyczną i patriotyczną. W warstwie pierwszej autor przedstawia historię i kulturowe znaczenie Lwowa dla narodu polskiego. Opisuje tutaj kościoły funkcjonujące w okresie II Rzeczypospolitej i ich losy powojenne, ważne dla historii tych stron pomniki oraz mogiły wybitnych Polaków na Cmentarzu Łyczakowskim. Druga płaszczyzna, przejawiająca się w całej monografii, to emocjonalna sympatia autora do legendy tych ziem i ciągle podkreślana ich rola dla historii i rozwoju kultury narodu polskiego.

Prof. Bogdan Koszel
historyk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
www.wydawnictwo-silvarerum.eu